

PETFORM PANNELERİ – II

PANEL KONUŞMASI

Tarih : 11.01.2010
Mekân : Sheraton Hotel – Ankara
Konuşmacı : Murat Yazıcı (PETFORM Yönetim Kurulu Danışmanı)

56 yıldır yürürlükte olan bir yasanın değişikliğini gördüğümüz bir sırada üzülenler görüyoruz ki, bu konularda bilgili olduğumu varsaydığımız bir çok kişi şoven bir takım yaygaralar kopartmakla meşgul. “Milli egemenlik elden gidiyor”, “TPAO küçülüyor”, “Devlet hissesi oranları azaltılarak Türkiye yabancı şirketlere peşkeş çekiliyor”, artık vazgeçmemiz gereken gereksiz söylemlerdir. Esas değerlendirilmesi gereken nokta, 56 yıldır yürürlükte olan bir kanunun başarısının yorumudur. Türkiye’nin tüketimi her geçen gün artarken, üretimi azalmaktadır. 56 yılda toplam 3.000 civarında kuyu açılmıştır; üretim 40 bin varil civarındadır. Bunu başarı diye yorumlamak, “Aman her şeyi eskisi gibi koruyalım” demek, sadece hiçbir şey yapmadan oturalım demektir. Dar görüşlü yaklaşımlar, eskiyi sorgusuz saklama obsesyonunun sonucu sadece ve ancak ve en fazla eskiden alındığı kadar meyvenin toplanması sonucunu doğurur.

1990’da Sovyet sisteminin çökmesi üzerine, liberal ekonominin getirisi olarak yabancı sermayeye açılan eski Sovyet cumhuriyetlerindeki petrol ve gaz potansiyeli, teknolojinin gelişmesi ile derin denizlerde petrol aramalarının fizibil bir hale gelmesi, İkinci Körfez Savaşı neticesinde iştah kabartan Irak’taki büyük petrol sahalarının geliştirilmesi olanağı hem Irak’ta hem de Kuzey Irak’ta arama projelerinin kapılarını yabancı sermayeye açılması neticesinde ciddi anlamda rekabet edilebilir bir ortamın doğmasına sebep olmuştur.

Son yirmi yıldaki gelişmeler, yeni paylaşım modelleri yaratamadı. Dünyada hala Tax & Royalty, PSA, Buyback, Servis Sözleşmesi sistemleri uygulanmaktadır. Bunların hepsi bir metodolojidir. Asıl olan, devletlerin sahip oldukları petrol kaynaklarını yönetmeleri için ellerindeki araçtır. Onun için hem hükümetlerin hem de sanayinin finansal düzenlemeleri çok iyi anlaması lazımdır.

Bir ülkenin milli kaynaklarını tarif eden 3 faktör vardır. Bunlar: **1)** Tabii kaynağın varlığı **2)** Piyasanın gerekleri **3)** Geçerli olan kurallardır. Bir petrol aramacısı, hangi lisansı seçeceği konusunda lisans öncesi çalışma yapar, sonra arama safhasına (exploration phase) geçer. Ekonomik bir keşif yaptığı takdirde sahayı geliştirir. Sonra üretime başlar ve gelir elde eder. Üretimini artırmak için ilave yatırım yapar ve tüm operasyonların sonunda da terk masraflarını ödeyerek sahayı terk eder.

Devletin petrol kaynaklarını yönetmesinin tek amacı vardır: Petrol kaynaklarından doğacak değeri maksimize etmek. Şirketlerin amacı ise, petrol kaynaklarından maksimum net bugünkü değeri (net present value) elde etmektir. Petrol kaynaklarından doğacak değeri maksimize etmek için devletin görevi:

- 1) Devlete gelir sağlamak
- 2) Endüstriye yatırım karşılığı geri dönüş sağlamak
- 3) Spekulasyonlardan kaçınmak
- 4) Lüzumsuz yönetim ve bürokrasi yaratmamak
- 5) Sağlıklı bir rekabet ortamı sağlamak
- 6) Efektif pazar yaratmaktır.

Bu doğrultuda devlet;

- 1) Politikayı tarif etmeli
- 2) Kuralları koymalı
- 3) Endüstriyi geliştirmeli
- 4) Lisans verilmesini düzenlemeli, takip etmeli ve denetlemeli
- 5) Koşullar gerektirdiğinde kuralları, yine kurallar çerçevesinde ve geçmişten gelen hakları saklı tutarak değiştirmeli
- 6) İşlemlerin yarattığı tesirleri yönetmelidir.

Bunun için devletin sağlam anayasası, kanunları, vergi kanunları, petrol kanunu ve yönetmelikleri ve bunları uygulayacak sağlam organizasyonu olmalıdır. Ama en önemlisi, petrol bulmaları halinde yatırımcının, arama, geliştirme ve üretim masraflarını geri ödenmesini sağlayıp, yatırımcının kârını paylaşmaktır. Kârın paylaşımı ise Devlet Payı (Government Take) ve Yatırımcı Payı (Contractor Take) tarifidir. Yatırımcı için kâr marjı, başarısızlıkları önlemeye yetecek boyutta olmalıdır. Dünyada 10 arama kuyusundan 9'unun başarısız olduğunu unutmamak lazımdır. Bu veriden hareketle, yatırımcıların çok yüksek riskler üstlendiği unutulmamalıdır. Buna karşın devletlerin riski hep daha azdır. Her bir petrol keşfinin bir değeri vardır. Bu değer, vergi sonrası kalan net değerdir.

Yatırımcı Payı açısından baktığımızda, örneğin İrlanda'daki hukuki rejime göre 25 milyon varillik bir sahadan elde edilen net gelir, Endonezya'da ancak 144 milyon varillik bir sahadan elde edilen net gelire eşittir. Bu da açık bir şekilde şunu göstermektedir: Ülkeler, değişik finansal modeller geliştirerek birbirleriyle rekabet etmekte ve arama risklerine göre yatırımcı çekmeye çalışmaktadırlar.

Türkiye'ye bir göz atarsak; ülkemizde 1954 yılından bu yana uygulanan sistem, Tax & Royalty sistemi olduğunu görürüz. Yeni Türk Petrol Kanunu da aynı konseptte göre düzenlenmiştir. Tax & Royalty'nin olduğu ülkelerde Devlet Payı %30'lardan başlayıp %70'e kadar yükselmektedir.

1990'lı yıllardaki Hukuk Devleti ilkesinin zedelenmesine yol açan Petrol Kanunu'ndaki yorum farkı nedeniyle kanun hükümlerinin önce idari kararlarla sonra mahkeme kararları ile durdurulması; Demir Perde'nin yıkılması ile dünyada ortaya çıkan yeni sahalardaki yatırımlar imkanları ile rekabet edememek, diğer tüm enerji piyasası kanunlarının sırasıyla yürürlüğe girmesine rağmen Petrol Kanunu'nun değişen koşullara paralel olarak revize edilmemesi ve Güneydoğu Anadolu'da yaşanan terör neticesinde arama faaliyetlerinde %75, üretimde ise %50 düşüş gerçekleşmiştir. 1990'larda başlayan bu duraklama devri, gerileme devrine dönüşmüş ve Türkiye'deki üretim en geri noktasına ulaşmıştır.

6326 sayılı Petrol Yasasında TPAO'nun yeri nedir? TPAO, işletmeci olarak tarifedilmiş ve devleti temsil eden Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nden ayrılmıştır. Devlet adına hareket eden idari karar alma mekanizması olarak işleyen Petrol İşleri Genel Müdürlüğü açısından bakıldığında TPAO ile yerli / yabancı özel şirketler arasında ayırım gözetilmez; eşit yaklaşım vardır. Hem TPAO hem de diğer yerli / yabancı petrol şirketleri sabit Devlet Hissesi (%12,5) öderler. Kanunla tespit edilmiş sondaj mükellefiyetlerini yerine getirirler. Bunun tek istisnası TPAO için getirilmiş olan bir bölge de 12 ruhsat sahibi olmak hakkıdır. Diğer yerli ve yabancı şirketler için bu sayı 8 ile sınırlıdır.

Bunların yanında, bugün geldiğimiz noktada yatırımcıya verdiğimiz mesaj, TPAO'nun bir nevi 'National Oil Company' statüsüne getirilmesi olmuştur. Her ne kadar 30 Mayıs 1994'de Avrupa Parlamentosu'nca kabul edilmiş yönerge, ayrıcalık yaratacak koşulların olmamasını, etkin rekabet ortamının yaratılmasını, böylelikle her ülkenin enerji pazarının bütünleşmesi hususunun güçlendirilmesini zorunlu kılmakta ve bu amaçla konu ile ilgili her türlü yetkilendirme, nesnel ve kamuya açıkca bildirilmiş ilkeler doğrultusunda gerçekleştirilecek olmasını ve bir saha arama ve üretime açıldığı zaman bu sahaya erişim konusunda herhangi bir kurum veya kuruluşun ayrıcalığı olmaması gerekmesine rağmen, TPAO'ya de facto ilave ayrıcalıklar tanınmaktadır.

Geçtiğimiz 56 yılda TPAO'nun üstlendiği öncü kuruluş rolünü ve devletimiz adına başarıyla yürüttüğü misyonu büyük bir takdirle karşılıyoruz. Bu konuda bazı yanlış anlamalar olduğu için sanırım şu noktanın altını çizmekte fayda bulunuyor: Hiçbir özel sektör yetkilisi, TPAO'nun mevcut yapısının bölünmesini veya misyonunun sona erdirilmesini kesinlikle talep etmemektedir. Talep edilen tek husus, adil ve şeffaf piyasa mekanizmasının oluşturulması, sektördeki hiçbir aktöre ayrıcalık tanınmamasıdır. Yeni kanunda sağlanan teşvikler sayesinde Türkiye'de yatırıma yönelecek bilhassa yabancı şirketler arama riskini paylaşma ihtiyacı karşısında; on yıllara dayanan bilgi birikimine sahip olan (bu yönde herhangi bir yasal zorunluluk bulunmamakla birlikte) önceki yıllarda olduğu gibi TPAO ile ortaklık kurmayı tercih edecekleri öngörülmektedir. Bu türden ortaklıklar neticesinde devletin alacağı pay, TPAO'nun payı ile birleşerek yüzde seksenlerin üzerine çıkabilecektir.

Ancak zorlayıcı metodlarla yabancı şirketler ile TPAO arasında ortaklık kurmaya çalışmak yerli ve yabancı yatırımcılar açısından teşvik edici değil köstekliyici olabilir. Kararları dışındaki hukuki rejim Bakanlar Kurulunca tespit edilmektedir. Yeni Kanunda da bu konsept korunmuştur. Halen Bakanlar Kurulu kararları ile TPAO'ya çok uzun süreli ruhsatlar verilmiştir. Bu ruhsatların süreleri 20 yılı aşmıştır. TPAO'nun sürenin sonuna gelmiş ruhsatta bile "Nasılca süreler Bakanlar Kurulu'nca uzatılır" beklentisi ile uzun dönemli farm out ihaleleri yapması; amacını aşan bir şekilde TPAO'ya tanınmış ayrıcalıktır ki yeni kanundan beklediğimiz şeffaf, eşitlikçi ve teşvik edici ruha aykırıdır.

TPAO'nun Bakanlar Kurulu kararları ile 20 yılı aşkın süredir sahip olduğu ruhsatlarda yaptığı farm out anlaşmaları ile TPAO ile ortak olacak yatırımcılara yasal mükellefiyetlerin yanında sözleşmesel mükellefiyetler getirerek bir nevi 'National Oil Company' konsepti ile hareket etmekte, devletin temsilcisi olan Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nün görev ve yetkilerini üstlenmiş hale gelmektedir. Dolayısıyla Türkiye'nin de taraf olduğu Avrupa Enerji Şartı Antlaşması'nın da öngördüğü üzere adil, şeffaf ve rekabetçi bir enerji piyasasının oluşturulması, bu doğrultuda ayrıcalık yaratacak koşulların olmaması, etkin rekabet ortamının yaratılması gerektiğine dair şartlar zedelenir hale gelmektedir. Halbuki kanunun özel sektör yatırımlarını teşvik eden, Türkiye'nin dünya petrol arama ve üretimi alanındaki rekabet avantajını yükselten ve şeffaf ve rekabetçi bir piyasa oluşmasını sağlayan içeriğinin muhafaza edilmesi büyük önem arz etmektedir. Doğal olarak, ülkeler devlet güvenliği açısından diğer ülkeler veya diğer ülkeler tarafından yönetilen kuruluşların kendi sınırları içindeki faaliyetlerini ret etme hakkına sahiptirler. Şeffaflığın sağlanabilmesi amacıyla, üye ülkeler ruhsat ve / veya yetkilendirme işlemleri sırasında tüm olası ilgilenenlerin başvurabilmesine olanak tanınmalıdır.

Netice olarak, çok az aranmış olan Türkiye'deki mevcut sistem, hidrokarbonların aranmasında Türkiye'nin gereksinim duyduğu yabancı sermayenin bu konuda yatırım yapmasını teşvik edecek yapıda olmamasının yanı sıra ilgili kamu kuruluşunu da gözetir niteliktedir. Türkiye'deki rezervlerin riskli ve göreceli olarak küçük olması, denizlerde çok derin sularda sondaj zorunluluğu, Güneydoğu Anadolu bölgesinde uzun süre yaşanan terör, dünya genelinde etkinliklerin daha az riskli ülkelere yönelmesi, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Hazar Bölgesi'nde ortaya çıkan petrol ve gaz potansiyelinin çekiciliği, arama – üretim etkinliklerine oranla, pazarlama etkinliklerinin daha çok özendirilmesi, petrol fiyatlarındaki dalgalanmalar ile caydırıcı bürokrasi yabancı yatırımların ülkemizi zaman içinde terk etmesine yol açmıştır. Bir diğer gerçeklik ise, yabancı şirketlerin, tescilli sermayelerinin kur garantili transferinin 1997 yılında idari karar ile durdurulması ve bunun kazanılmış hakları da etkilemesi, ticari nedenlerle yeni sermaye girişini durdurduğu gibi, yasal altyapının güvenilirliğini de olumsuz etkilemiş olmasıdır.

Türkiye'nin yeterli derecede arandığını, artık Türkiye'de petrolün olmadığını, ithal etmenin daha akıllıca olacağını söyleyen bir görüş var. Bunu kabul etmek olanaksızdır. Türkiye'de petrol olmasa, bu kadar üretim de olmazdı. Az aranmış olmasına karşın bu kadar üretim varsa, belki de aranırsa bulunacak yeni sahalar da var demektir.

Herhangi bir yatırımcıyı, iyi ve gelişmiş teknoloji ve finansal gücü olan büyük ve orta boy şirketleri Türkiye'ye çekebilmek için, başka ülkedeki o şirketlere verilen avantaj veya menfaatlerle rekabet halindeyiz. Yani yatırımcı, dünyanın başka herhangi bir ülkesindeki riski Türkiye'deki riskden az görüyorsa yatırımı orada yapıyor. Bu noktada bütün dünyayla rekabet edebilecek bir politika gütmek ve devletin alacağı payla, şirketin eline geçecek menfaatin belli bir dengede tutmak gerekir.

Küçük sahaların üretim açısından teşvik edilmesi gerekir; zira daha fazla üretim, daha fazla katma değer demektir. Bu daha fazla katma değer de Türkiye'de oluşması lazım. Burada tek başına devlet hissesinin yüzde 2, 3 veya 10 olması değil, toptan gelirden devlet hissesi ve vergi olarak devlete kalacak pay önemlidir. Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu jeolojik, ekonomik ve stratejik konum nedeni ile, arama ve üretimin özendirilmesi yönünden devlet hisselerinin marjinal üretimler için azaltılması ve buna karşın, üretim önemli miktarlara eriştiğinde kademeli olarak artırılması doğru ve en mantıklı yaklaşımdır. Türkiye aranmamış ve teknik olarak bir takım zorlukları olan bir bölgedir. O halde devlet, yabancı yatırımı teşvik edecekse, ülke ve yasal düzenlemenin riskinin sıfır olması, bunun yanında, yatırımcıya sadece teknik riskin bırakılması gerekir.

5574 Sayılı Türk Petrol Kanunu

Yeni yasadaki temel felsefe, eski felesefe ile aynıdır: "Yerin altındaki petrol devletindir". Devlet, petrolünü çıkarması için şirketlere bir imtiyaz vermektedir. Bu imtiyaz, tamamen devletin takdirindedir. Çeşitli nedenlerle veya takdirine bağlı olarak bunu vermeme hakına da sahiptir. Her başvuranın, önceden saptanmış koşulları yerine getirmesi kaydıyla "Ben ruhsat alırım" diyebileceği bir piyasa faaliyeti değildir petrol aramak imtiyazı; olmayacaktır da. Devlet her zaman petrol arama faaliyetleri için takdir yetkisini saklı tutacaktır. Diğer taraftan, Türkiye Cumhuriyeti'nin hiçbir yasının "milli çıkarlarımıza aykırı" tasarrufu onaylaması olası değildir ve bu mantıkla ulusal çıkarlara aykırı olan her tür başvuru veya işlemi, yürütme erkinin reddetme hak, yetki ve olanağına sahiptir.

Yeni kanun, dünyadaki standart petrol kanunlarından çok farklı değildir. Bütün petrol yasalarında var olan temel prensiplerden; önce ruhsata hak kazanmak, sonra ruhsat için yeterliliği olmak, ve o rusattaki etkinliklerin tanımlanması ve taahhüt etmesi hususları Yeni Petrol Kanunu'nda da yer almaktadır.

PETFORM, yeni yasada yer alan birçok hükmü çeşitli toplantılar ve makaleler aracılığı desteklemiş ve genel olarak görüşlerini ayrıntılı olarak yetkili makamlara iletmiştir. Ruhsat bölgelerinin kaldırılarak yeni ruhsat düzeninin sağlanması, arama iş programının belirlenmesi ve iş programındaki doğacak gecikmeler nedeni ile gerekirse önceden sunulan teminatın nakte çevrilmesi ve giderek ruhsatın iptali; arama – üretim yapacak şirketlere mali teşviklerin sağlanması ile ilgili düzenlemenin getirilmesi; arama sonunda elde edilecek hidrokarbonlar üzerinde devlet ile petrol şirketinin paylaşımı sırasında hem Türkiye’de yatırımların sürekliliğinin sağlanması, hem de diğer ülkelerle rekabeti sağlayacak koşulların oluşturulması açısından gerekli düzenlemelerin yapılması yeni yasada yer almıştır.

Türk Petrol Kanunu’daki temel değişiklik olan ruhsat sahibinin kanunda yazılı mükellefiyetleri yerine getirmesi prensibinin yerine ruhsat sahibinin, o ruhsatı almak için yarıştığı sırada kendi teklif ettiği programını uygulanması tarafımızdan desteklenen bir anlayıştır. Belli aralıklarla ruhsat ya da bölge bazında sondaj mükellefiyeti yerine ruhsat taliplerinden uygun teminata bağlanmış bir ‘Asgari İş Programı’nın uygulamada esas alınması yeni yasanın en önemli prensiplerinden birisidir.

Yeni yasanın yukarıda belirttiğimiz noktalar dışındaki yenilikleri ise; **1)** Arama – üretim şirketlerinin vergi ve Devlet Hissesi (Royalty) yükünün bir tavan (%55) ile sınırlandırılması **2)** Yine arama – üretim faaliyetlerine ilişkin sözleşmelerin Damga Vergisi’nden muaf olması **3)** Petrol faaliyeti sırasında elde edilen bilgilerin belirli bir süre sonra açık hale gelmesi ve açık hale gelen bilgi ve verilerin ilgilienlere ücret karşılığı verilmesini sağlamak üzere bir ‘arşiv sistemi’ öngörülmesi **4)** Petrol Hakkı Sahiplerinin yabancı personel çalıştırmalarına Petrol İşleri Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığı izni ile olanak sağlanması ve Türk personelin de petrol konusunda eğitilmeleri yükümlülüğü **5)** Kabotaj Kanunu’ndan kaynaklanan kısıtlamaların deniz aramalarını kolaylaştırmak amacıyla kaldırılmasıdır.

Yeni yasanın yürürlüğe konmasından önce göz önüne alınması gereken hususlar arasında; keşif ile üretime başlanması arasındaki sürede KDV muafiyetinin sağlanmaması dolayısıyla üretime başlama yatırımlarının en az %18 oranında ilave külfet getirebileceği tehlikesi; yeni kanunun uygulanmasında ve özellikle yönetmeliğin yapılandırılması aşamasında sivil toplum örgütleri ile birlikte çalışılması; yurtdışında arama – üretim faaliyeti yapan Türk şirketlerin de yatırım indirimi gibi mali teşviklere tabi olmaları gibi hususları sayılabilir. Kalkınmada Öncelikli Yörelere’de yapılan yatırımlara verilen ve zaman zaman günün koşullarına göre yeniden düzenlenen teşviklerin petrol arama ve üretim yatırımları için, coğrafi sınır gözetmeksizin, yurt genelinde uygulanmasının sağlanması gibi hususlar yeni yasal düzenlemelerdeki beklentilerimizin bir başka kısmıdır. Ancak başlıca beklentilerimizi, bir an önce yeni bir yasal düzenlemenin yürürlüğe konulması; yasalarda muktesep haklar saklı kalmak kaydı ile yapılacak değişiklikler dışında,

idari kararlarla değiştirilme uygulamalarının sona erdirilmesi; yeni arayıcıları, devlet şirketi ile ortaklık zorunluluğu olmaksızın, devlet şirketinin bilgi birikimi, deneyimi göz önüne alınarak yabancı petrol arama şirketleri tarafından tercih edileceği bir sistemin sağlanması hususlarının Türkiye'nin petrol potansiyelini ortaya çıkartacağı düşünce ve umudunda olduğumuzu belirtmek isteriz. Avrupa Topluluęu pratiklerinin de aynen yasaya aktarılması gerekliliğinin tartışılmayacağı belirgindir.

PETFORM talepleri, tüm sektör oyuncularının hiçbir ayrıcalık tanınmadan eşit rollere sahip olması; TPAO'ya herhangi bir ayrıcalık tanınmaması; herhangi bir yapılanmanın pazarda hakim durumda olmasının engellenmesinin sağlanmasıdır. Yeraltındaki petrolün devletin olması nedeniyle bir devlet kontrolü, bunun EPDK gibi bağımsız bir düzenleyici kuruldan ziyade Enerji Bakanlığı, dolayısıyla Petrol İşleri Genel Müdürlüğü gibi bir devlet kurumu tarafından düzenlenmesi, ruhsatlarının verilmesi, kontrolü ve takibi şarttır. Bunun iki tarafı vardır: Birincisi yatırımcının kendi programını uygulamasına imkan verecek düzenin sağlanması ve ikincisi bu düzenin kontrolüdür. Düzenin kontrolü için de Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'ne çok görev düşmektedir. Hele hele bu yeni kanunla, eskisinden daha fazla görev düşmektedir. PİGM'in bu görevi yerine getirebilecek vasıflara sahip personeli bünyesinde bulundurabilmesi lazımdır. Eęer bulunduramazsa, yeni kanunun işleyişinde de çok büyük problemlerle karşılaşacağımız muhakkaktır. Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nün, bugünkü genel bütçeli bir kurum olması dışında bir özel bütçe ile yönetilen yapıya kavuşturulması, hem yatırımcıyı teşvik edecek, hem de arama ve üretim konusunda Türkiye'nin kazancının artmasına sebep olacaktır.

Dünya enerji kaynaklarına sahip ülkeler ile tüketici konumunda bulunan ülkeler arasında önemli bir jeopolitik konumda bulunan Türkiye'nin önümüzdeki dönemde birçok ulusal ve uluslararası petrol ve doğalgaz boru hattı projesine ev sahipliği yapacağı açıktır. Bu projeler öncesinde Türk Petrol Kanunu çerçevesinde yasal altyapının oluşturulması, hem devletimizin çıkarlarına uygun bir strateji olacak, hem de yatırımcılara mevcut piyasa koşullarını göstererek yol gösterici olacaktır.

Bunların yanında arama faaliyetlerini teşvik amacıyla bölgesel teşvik mekanizmalarının yasaya yansıtılması ve 1970'lerden kalan '20 Sayılı Fon' uygulamasının sona erdirilmesi de yeni yasaya yansıtılmalıdır.

Eskiden var olan ve petrol şirketlerine belirli haklar veren belli yasa maddelerinin uygulanmasının önce idari kararlarla, sonra mahkeme kararları ile durdurulması dolayısıyla yabancı sermayenin veya yerli yatırımcının güvenini kaybettiğimiz dönemin kesinlikle bitmiş olduğunu varsayıyoruz. Umarız ki bu dönem bitmiştir ve artık hukuki stabilizasyonu olan bir döneme başlamış bulunuyoruz. Bu varsayımdan hareket ettiğimiz zaman, Türkiye'ye değişik tür yatırımcılar çekeceğimizi düşünüyoruz.

Dünyadaki petrol fiyatlarının değişmesi ve belli seviyeye yükselmesi, o seviyede de belli bir süre kalacağını düşünülmesi dolayısıyla, eskiden o kadar da ekonomik olmayan arama sahaları aranmaya değer bulunacaktır. Çünkü eskiden şirketler riski küçültmeye çalışıyor ve haklı olarak daha iyi sahaların peşinde koşuyorlardı. Şimdi biraz daha riski fazla olan sahaların da aranabileceğini veya daha önce keşfedilmiş sahaların ikincil yöntemlerle üretiminin artırılması olasılığının doğacağını düşünüyoruz. Dolayısıyla bu yeni kanunun, orta seviye diye düşünebileceğimiz petrol şirketlerinin Türkiye'ye yatırım yapmasını teşvik edeceği inancındayız. Hukuki istikrarın gelmesi herşeyi etkileyecektir. Bu olumlu noktaları düşündüğümüz zaman, yine 1960'lardaki ve 1980'lerdeki heyecana çok kısa bir sürede ulaşırız. Yabancı ve yerli şirketlerin, yeni yatırımları servis şirketlerin gelmesine yol açılacaktır. Yeni, yatırımcılar ve servis şirketlerinin gelmesi çok sayıda insana iş olanağı yaratmaktadır. Bu olanakların sonunda Türk'lerin dünyanın çeşitli yerlerinde istihdamı mümkün olacaktır. Sektörel gelişmenin yarattığı katma değer inanılmaz boyutlara erişecektir.

Son olarak şunu da belirtmek gerekir ki Türkiye, bugüne kadar hiç olmadığı kadar önemli bir yatırım çekme imkanına sahiptir. Şu anda varil başına 80 dolar seviyesine ulaşan petrol fiyatları, marjinal sahalarda düşük üretim yapılan ve rafinaj maliyetleri daha yüksek olan 'ağır petrol' çıkartılan Türkiye'deki gibi üretim sahalarını dahi cazip hale getirmektedir. Hem arama riski hem de varil başına üretim maliyeti dünya standartlarının çok üzerinde olan ülkemizde mevcut sahaların işletilmesi veya yeni sahaların açılmasının dünya piyasalarında petrol fiyatı arttıkça çok daha ekonomik hale geleceği aşikârdır.

Ancak teknolojik gelişmeler ve yüksek petrol fiyatları, Türkiye'ye yatırımları tek başına çekmeye yeterli değildir. Türkiye, dünya petrol şirketlerinin yatırımlarını çekebilmek veya yerli yatırımcıları teşvik edebilmek için, kendisiyle benzer riskleri taşıyan, rezerv ve yatırım imkânlarına sahip ülkelerle rekabet edebileceği ekonomik ve hukuki altyapıyı sunmak zorundadır. Bir yatırımcının, Türkiye ile aynı arama riski grubundaki ülkelerden birine yatırım yapacağı zaman, bir başka ülke çok daha uygun koşullar sağladığında yatırımlarını o ülkeye kaydıracağı açıktır.

5574 sayılı Türk Petrol Kanunu üzerinde küçük veya büyük çaplı revizyonlar ile sektörün en kısa sürede güncel bir kanuna kavuşturulması, bu sayede yatırımcının hangi koşullara göre fizibilite hesabı yapacağını netleştirilmesi şarttır.

Teşekkür ederim...